

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

The Implementation of the Sri-Tambons Virtue School Project under the Office of Roi-Et Primary Educational Service Area 2

ธิติพันธุ์ อวนศรี¹⁾ และ วัลลภา อาริรัตน์²⁾

Thitipan Aunsri¹⁾ and Wallapha Ariratana²⁾

¹⁾ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

²⁾ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การวิจัยมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารและครูรวม 47 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 การศึกษากฎการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลที่ประสบความสำเร็จ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสร้างกรอบแนวทางการดำเนินงาน และระยะที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน พบดังนี้ 1) ด้านการวางแผน พบว่า สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติของโครงการอยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และบุคลากรมีการร่วมมือกับชุมชนวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการอบรมพัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษามีการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ สื่อสาร และให้ความรู้ที่สอยงามและทันสมัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ

สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4) ด้านกระบวนการฝึกนิสัย พบว่า สถานศึกษามีการสร้างความรู้เข้าใจร่วมกันถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ สื่อสาร และให้ความรู้ที่สวยงามและทันสมัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4) ด้านกระบวนการฝึกนิสัย พบว่า สถานศึกษามีการสร้างความรู้เข้าใจร่วมกันถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และ 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนและท้องถิ่นจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษามีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล พบดังนี้ 1) ด้านการวางแผน พบว่า โรงเรียนควรสร้างความตระหนักจากทุกภาคส่วน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนจากคณะครู และกระจายอำนาจให้หัวหน้ากลุ่มงานในการกำกับติดตาม และทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) แนวทางการสนับสนุนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนควรปรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง และจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยแบบมอนเทสซอรี จัดสร้างห้องปฏิบัติการที่เน้นสื่อ ICT รองรับการจัดการเรียนรู้ทางไกล 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านทุนทรัพย์จากทุกภาคส่วน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากนักเรียนในการดูแลรักษา 4) ด้านกระบวนการฝึกนิสัย พบว่า โรงเรียนควรส่งเสริมการฝึกนิสัยเรื่องความสะอาด ความเป็นระเบียบ การตรงต่อเวลา ความสุภาพ ความมีวินัย เคารพและอดทน โดยการฝึกปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินงาน 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า ด้านนักเรียน ประสบกับปัญหาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษ ด้านครู ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับการยอมรับศรัทธาจากคณะครู ชุมชน และผู้บังคับบัญชา ด้านโรงเรียน เกิดระบบการบริหารอย่างมีส่วนร่วม และด้านชุมชน เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ : โครงการโรงเรียนดีศรีตำบล การดำเนินงาน

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the current condition of the implementation of the Sri-Tambons Virtue School project and 2) to find out guidelines for implementation of the Sri - Tambon Virtue School Project under the office of Roi-Et Primary Educational Service Area 2. There were three phases of the study which were; Phase 1, studying the current condition of implementation of the Sri-Tambons Virtue School project. The key informants were 47 educators who chosen from 3 participated schools by purposive sampling. Research instrument was 5-point rating scale questionnaire. Data analyzed by mean and standard deviation ; Phase 2, studying case study of 3 successful schools of Sri-Tambons Virtue School Project by semi-structure interview; And phase 3, finding out guidelines for implementation of the Sri - Tambon Virtue School Project by focus group of expertise's educators.

The research found that;

1. The condition of implementation Sri-Tambons School project in overall was at "high" level; 1.1) Planning aspect found that the most effective result was that each school has an purposed goals, strategy, and implementation, and the ineffective one was the participants do not consider what it need-

ed to the project together. 1.2 managerial environment aspect found that the highest level result was postings and posters, porting in the school area, looked beautiful and modern, and the most ineffective result was connecting learning recourse to learning lesson. 1.3) learning activities aspect found that the most effective result was training teachers and stake holders to understand how to implement school curriculum to practice. Plus, the most ineffective result was supporting education by various learning innovations. 1.4) behavior modification aspect found that the most effective result was the successful meeting about how to improve students behavior, and the most ineffective result was rarely real-life activities. 1.5) result aspect found that the most effective one was students participate in improving social and environmental activities which arranged by school and community, and the most ineffective one was the number of student in school does not increase.

2. Guidelines for the implementation of Sri-Tombons Virtue School project were 2.1) Planning – School should focus on supporting the significant of participatory between school, temple, and local administrator. 2.2) Learning activities - School curriculum should add more real-life activity basing on community needs, and focus on “learning by doing” method. 2.3) Managerial Environment–environment in school should be clean, beautiful and safe. Also, it can be the learning sources by community supporting budget. 2.4) Behavior modification - behavior modification should implement participatory process between home, temple, and school contributed and applying Buddhist training in to class. 2.5) Result – results of project should be emphasized to the beneficial of all stake holders; students, teachers, administrator, and community.

Keywords : Sri-Tambons Virtue School project, The implementation

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ที่มุ่งเน้นจัดการศึกษาโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมทั้งในเมือง และชนบทอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้การศึกษานำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งของประชาชน [8] แต่จากรายงานของธนาคารโลกพบว่า ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการขยายโอกาสทางการศึกษา แต่คุณภาพการศึกษามีแนวโน้มลดลง โรงเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในเขตชนบทยังด้อยคุณภาพ เพราะมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติไม่เป็นไปตามเป้าหมาย [7] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงตั้งเป้าในการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กให้ได้ประมาณร้อยละ

50 เพื่อรวบรวมทรัพยากรที่กระจายไปยังโรงเรียนขนาดเล็กให้มารวมที่โรงเรียนประจำตำบล ให้มีโรงเรียนขนาดใหญ่เพียงตำบลละ 1 โรงเรียน ภายในปี 2561 [13] โครงการ “โรงเรียนดีประจำตำบล” จึงเกิดขึ้นเพื่อพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ในชนบท และปัจจุบันโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนดีศรีตำบล เพื่อเน้นกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม [6]

การบริหารจัดการสถานศึกษาตามโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลจึงเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังที่ สนิท จรอนันต์ [9] กล่าวว่า บุคลากรของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงสังคมทุกฝ่าย ร่วมกันจัดการเรียนการสอน และหลักสูตร ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันจึงจะผลักดันให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ได้เสนอแนวทางการบริหาร

โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) ในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ สัมมา ธรณีย์ [11] ได้กล่าวถึงการจัดการอย่างมีคุณภาพว่าต้องอาศัยวัฏจักรเดมมิง (Demming Cycle) ในการดำเนินงาน รวมไปถึงเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่ต่าง ๆ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กระบวนการในสถานศึกษาแล้วล้วนแต่ต้องหมุนวงจร PDCA ให้สม่ำเสมอต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2553 ของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า โรงเรียนดีศรีตำบลรุ่นที่ 1 ในปี พ.ศ. 2554 ได้คะแนนร้อยละ 54 อยู่ในระดับพอใช้ โดยได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 8,014,473 บาท ซึ่งผลลัพธ์ไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล ซึ่งจะทำได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงาน และแนวทางในการนำสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายของการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของเยาวชนในตำบล สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่นักเรียนในชนบท เป็นพลังในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมหรือแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล กลุ่มเป้าหมายคือโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล เลือกแบบเจาะจงจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนบ้านจานเตย และโรงเรียนวาริชสวัสดิ์ กำหนดผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูจำนวน 47 คน

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบการวิจัย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 4) ด้านกระบวนการฝึกนิสัย และ 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน จากนั้นจึงเสนอเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วจึงปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม [4] ได้ค่าแอลฟาเท่ากับ 0.84 และจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การศึกษารายกรณี (Case study) โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์

ในการเลือกกรณีศึกษาดังนี้ 1) โรงเรียนมีการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ และต่างเขตพื้นที่การศึกษา 2) โรงเรียนมีผลงานเชิงประจักษ์ และได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการสอนปฐมวัย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) โรงเรียนมีนักเรียนดีเด่นและเป็นตัวแทนนักเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการแข่งขันระดับเขตพื้นที่ การศึกษาระดับภูมิภาคและระดับประเทศ 4) โรงเรียนมีครูต้นแบบดีเด่น ครูดีในดวงใจ หรือครูผู้มีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาชีพ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นที่ยอมรับของชุมชน 5) โรงเรียนมีสภาพการบริหารเป็นที่ยอมรับ และได้รับการสนับสนุน ในการระดมสรรพกำลังในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนองค์กร ศาสนา ตัวแทนนักเรียน และตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียนรวมจำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล ที่สังเคราะห์ประเด็นคำถาม จากแบบสอบถามในการวิจัยระยะที่ 1 เสนอเครื่องมือ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนการสัมภาษณ์ ของรัตนะ บัวสนธ์ [5]

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากนั้นสรุปข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) แล้วนำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความเชิงพรรณนาไปใช้ในการกำหนดประเด็นคำถามเพื่อสร้างเครื่องมือการวิจัย ในระยะที่ 3

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

และครูจากโรงเรียนที่ผ่านการรับรองโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนดีศรีตำบล รวมทั้งหมดจำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ประเด็นคำถาม เรื่องแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสังเคราะห์จากการศึกษา รายการณิธีในระยะที่ 2 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุป ประเด็นสำคัญหรือแบบอุปนัย (Analytic Induction) แล้วนำเสนอในรูปแบบข้อความเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามกรอบ วัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล

สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน พบดังนี้ 1) ด้านการวางแผน พบว่า สถานศึกษามีการกำหนด เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติของโครงการ อยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และบุคลากรมีการร่วมมือกับชุมชน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงาน ตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) ด้านการจัด การเรียนรู้ พบว่า ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการอบรมพัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการนำ หลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และสถานศึกษามีการส่งเสริมการใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ สื่อสาร และให้ความรู้ที่สวยงามและทันสมัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 4) ด้านกระบวนการฝึกนิสัย พบว่า สถานศึกษามีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันถึงลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และ การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตในการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และ 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนและท้องถิ่นจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และสถานศึกษามีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล สรุปผลได้ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน พบว่า โรงเรียนควรสร้างความตระหนักจากทุกภาคส่วน ทั้งตัวแทนจากชุมชน วัด และองค์กรต่าง ๆ เช่น เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนจากคณะครู การปรับวิสัยทัศน์โรงเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล และการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดพันธกิจร่วมกันอย่างยั่งยืน และการกระจายอำนาจให้หัวหน้ากลุ่มงานนิเทศการดำเนินงานตามแผนแบบไม่เป็นทางการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนควรปรับวิสัยทัศน์หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยมีชุมชนเป็นฐาน และจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยแบบมอนเทสซอรี การจัดสร้างห้องปฏิบัติการเน้นให้ใช้สื่อ ICT และรองรับการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายโทรศัพท์ทางไกลร่วมกับโรงเรียนไกลกังวล 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ให้โรงเรียนร่มรื่น สวยงาม และปลอดภัย การส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยการระดมทุนภายในโรงเรียนและชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม 4) ด้านกระบวนการฝึกนิสัย พบว่า โรงเรียนควรกำหนดเป้าหมายในการปลูกฝังนิสัยรักความสะอาด รักความเป็นระเบียบ รักการตรงต่อเวลา รักความสุภาพ และสร้างคุณธรรมพื้นฐาน ได้แก่ ความมีวินัย เคารพและอดทน การส่งเสริมกระบวนการฝึกนิสัยจากการปฏิบัติจริง เช่น จัดสร้างห้องปฏิบัติการภายในโรงเรียน เป็นต้น การส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการฝึกนิสัย เช่น ร่วมมือกับผู้ปกครองในการสังเกตพฤติกรรม ให้รางวัล

ความดีด้านต่าง ๆ และร่วมโครงการบวชภาคฤดูร้อน เป็นต้น 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า ด้านนักเรียนประสบกับปัญหาผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์ และผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ตามเกณฑ์ ด้านครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับการยอมรับศรัทธาจากคณะครู ชุมชน ผู้บังคับบัญชา ด้านโรงเรียน เกิดระบบการบริหารอย่างมีส่วนร่วมตามแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA และด้านชุมชน ได้เกิดศรัทธา เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษา มีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงานโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพของชุมชนสืบไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและขอเสนอประเด็นที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามกรอบการดำเนินงานด้านการวางแผน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการฝึกนิสัย และด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษา และชุมชน จึงพยายามทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาในการปฏิบัติ เพื่อให้โรงเรียนของตนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนดีศรีตำบล สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันของปฏิวัติจันทร์ประสิทธิ์ [2] กล่าวว่า เพราะทุกคนต้องการที่จะเห็นโรงเรียนของตนเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ และต้องการเห็นนักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการที่บุคลากรและชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากกระบวนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาได้สิ้นสุดในขั้นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โรงเรียนจึงเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ เพื่อมุ่งสู่การเป็นโรงเรียนดีศรีตำบลในแผนยุทธศาสตร์ และบูรณาการแผนงานโครงการรวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนดีศรีตำบล สอดแทรกเข้าไปในแผนปฏิบัติการฉบับเดิมได้ทันที สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษานายสมหวัง ลำพวย [10] จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ว่า การปรับแผนปฏิบัติการทำงาน โดยแทรกโครงการและกิจกรรมที่ตอบสนองเป้าหมายโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลเข้าไปได้เลย เพราะโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลมีข้อดี คือ ใช้งบประมาณมาอย่างเพียงพอ กับกิจกรรมที่จำเป็นต้องดำเนินการ โดยไม่ต้องยุ่งกับงบประมาณตามแผนปฏิบัติการฉบับเดิม

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากโรงเรียนและ สพฐ. มุ่งส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยไม่มีการอบรมพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงขาดองค์ความรู้และทักษะในด้านการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูจากการศึกษารายกรณี เสี่ยม นามทะจันทร์ [14] กล่าวว่ามีการนำครูไปอบรมเชิงปฏิบัติการที่โรงแรมธนินทร โดยเนื้อหาการอบรมเป็นเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมของครูและนักเรียน แต่ไม่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้สาระต่าง ๆ ต้องใช้การกระจายอำนาจไปยังหัวหน้ากลุ่มสาระแต่ละกลุ่มสาระให้ดำเนินงาน แต่โรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ภาระการเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระทับซ้อนกับภาระงานอื่น ๆ อีกมาก สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล ประภาส กุดหอม และคณะ [3] กล่าวว่า ภาระงานทับซ้อนอยู่ในคนเดียวกันเป็นจำนวนมาก เพราะบุคลากรของเราไม่ได้มากขนาดนั้น ภาระงานต่อคนจึงมีปริมาณมาก

ด้านกระบวนการฝึกนิสัยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการมีกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตจากการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ เพื่อให้มีความพร้อมในการทดสอบระดับชาติ ก็ใช้เวลามากแล้ว ดังนั้นกิจกรรมเสริมต่าง ๆ จึงไม่มีเวลาเพียงพอในการดำเนินงานสอดคล้องกับสุนทร โคตรบรรเทา [12] กล่าวว่า เวลาเป็นทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ (Time as a Learning Resource) เวลาของสถานศึกษาควรจัดไว้สำหรับการเรียนรู้มากกว่าอย่างอื่น ความต้องการของผู้บริหาร และครูควรมาที่หลังหรือเป็นรองความต้องการของนักเรียน คาบการเรียนในแต่ละวันควรจัดให้เหมาะสมกับเนื้อหาหลักสูตร

ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการที่สถานศึกษามีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากโครงสร้างจำนวนประชากรที่มีแนวโน้มลดลง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน [7] กล่าวว่าอัตราการเกิดของประชากรไทยลดลงปีละประมาณ 200,000 คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเรื่องการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลที่การดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยน้อยตามกรอบการวิจัย 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน พบว่า ด้านบุคลากรและชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชื่อมโยงแนวความคิดการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนดีศรีตำบล โดยรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ด้านสถานศึกษาส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น นอกจากการอบรมเชิงปฏิบัติการแล้วผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพิ่มเติม

1.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากบุคลากรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่จึงควรพิจารณาจัดสรรบุคลากรให้แก่โรงเรียนดีศรีตำบลให้เหมาะสม

1.4 ด้านกระบวนการฝึกนิสัย พบว่า ด้านการมีกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตจากการดำเนินชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องมาจากการจัดสรรเวลาสำหรับการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตยังไม่ลงตัว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูควรนำองค์ความรู้

และกระบวนการจากการอบรมเชิงปฏิบัติการมาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ

1.5 ด้านผลลัพธ์ในการดำเนินงาน พบว่า ด้านสถานศึกษามีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องมาจากอัตราการเกิดของประชากรในชุมชนลดลง ดังนั้น โรงเรียนควรดำเนินการในเชิงรุก เพื่อดึงนักเรียนจากชุมชนอื่นมาใช้บริการและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของเยาวชนในตำบลอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยในลักษณะนี้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของกระบวนการดำเนินงานและผลสำเร็จของการพัฒนา

2.2 ในการวิจัยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. สถิติประชากรไทยที่น่าสนใจ [ออนไลน์] [อ้างเมื่อ 30 เมษายน 2556]. จาก <http://www.moc.moe.go.th/upload/b8986ffe21.pdf>. 2556.
- [2] ปฏิวัติ จันทร์ประสิทธิ์. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551.
- [3] ประภาส กุดหอม และคณะ. แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลที่ประสบความสำเร็จ [สนทนากลุ่ม]. คณะผู้บริหารสถานศึกษา. สฟป.ร.อ.2; 27 เมษายน 2556. 2556.

- [4] พิตร ทองขึ้น. **หลักการวัดผล**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. (ม.ป.ป.).
- [5] รัตน์ บัวสนธ์. **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ. คำสมัย. 2552.
- [6] สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ. **ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี เรื่อง การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศิลธรรมนักเรียนในโครงการเรียนดีศรีตำบล** [ออนไลน์] [อ้างเมื่อ 11 ธันวาคม 2555]. จาก <http://www.moe.go.th/websm/2012/jun/169.html>. 2555.
- [7] สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **การดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง**. กรุงเทพฯ: สำนัก. 2554.
- [8] สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **รายงานประเมินผลการจัดงานอนาคตการศึกษาไทย (Future of Thai Education)**. กรุงเทพฯ: สำนัก. 2555.
- [9] สนิท จรอนันต์. **การจัดการศึกษาในท้องถิ่น**. สถาบันนโยบายศึกษา. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตร. 2551.
- [10] สมหวัง ลำพาย . **แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล**. [สัมภาษณ์]. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง สังกัด สพ.ร.2; 26 มีนาคม 2556. 2556.
- [11] สัมมา รณิธย์. **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง. 2553.
- [12] สุนทร โคตรบรรเทา. **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน. 2551.
- [13] สุวิทย์ ยอดสละ. **การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก แนวใหม่ : ทางรอดหรือทางเลือก** Modern Administration for Small Sized-School : Solutions or Alternatives. **วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2554**. 2554.
- [14] เสี่ยม นามทะจันทร์. **แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีศรีตำบล**. [สัมภาษณ์]. ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง สังกัด สพ.ร.2; 26 มีนาคม 2556. 2556.